

ORZECZNICTWO TRYBUNAŁU KONSTYTUCYJNEGO ZBIÓR URZĘDOWY

Seria B

Warszawa, dnia 7 listopada 2019 r.

Pozycja 202

POSTANOWIENIE z dnia 18 lipca 2019 r. Sygn. akt Ts 138/17

Trybunał Konstytucyjny w składzie:

Julia Przyłębska,

po wstępnym rozpoznaniu na posiedzeniu niejawnym skargi konstytucyjnej A.B. w sprawie zgodności:

art. 552 i art. 556 § 1 ustawy z dnia 6 czerwca 1997 r. – Kodeks postępowania karnego (Dz. U. z 2018 r. poz. 1987) w zakresie, w jakim „w razie śmierci oskarżonego nie przyznają one prawa do dziedziczenia roszczenia o zadośćuczynienie jego spadkobiercom, w sytuacji, gdy uprzednio wystąpił on na drogę sądową celem jego zaspokojenia”, z art. 32, art. 45 oraz art. 77 Konstytucji Rzeczypospolitej Polskiej,

p o s t a n a w i a:

odmówić nadania dalszego biegu skardze konstytucyjnej.

UZASADNIENIE

1. W skardze konstytucyjnej wniesionej do Trybunału Konstytucyjnego 5 lipca 2017 r. (data nadania) A. B. (dalej: skarżąca) wystąpiła z żądaniem przytoczonym w komparycji niniejszego postanowienia.

2. Skarga konstytucyjna została wniesiona w związku z następującą sprawą. Przed Sądem Okręgowym w K. toczyło się postępowanie w sprawie z wniosku K.B. (brata skarżącej), w ramach którego wystąpił on o zasądzenie odszkodowania i zadośćuczynienia za niesłuszne stosowanie wobec niego środka zabezpieczającego w postaci umieszczenia w zakładzie psychiatrycznym przez okres ponad 8 lat. K.B. zmarł 8 marca 2017 r. przed zakończeniem postępowania pierwszoinstancyjnego. Ze względu na śmierć wnioskodawcy, Sąd Okręgowy w K. (dalej: Sąd Okręgowy) postanowieniem z dnia 10 kwietnia 2017 r. (sygn. akt [...]) umorzył postępowanie.

3. Zdaniem skarżącej wydanie ww. orzeczenia skutkowało naruszeniem jej konstytucyjnych praw i wolności, ujętych w szczególności w art. 32 i art. 45 Konstytucji. Jak wskazała, w rozdziale 58 ustawy z dnia 6 czerwca 1997 r. – Kodeks postępowania karnego (Dz. U. z 2018 r. poz. 1987, ze zm; dalej: k.p.k.) brak jest przepisu, który przewidywałby dziedziczność roszczenia o zadośćuczynienie za niesłuszne stosowanie wobec oskarżonego środka za-

bezpieczającego i umożliwiałby spadkobiercom wstąpienie – po śmierci oskarżonego – w jego miejsce do postępowania wszczętego przez niego w celu zaspokojenia tego roszczenia. Taki stan rzeczy skutkuje bezprawnym i bezpodstawnym zamknięciem skarżącej drogi sądowej i stawia ją jako spadkobierczynię osoby pokrzywdzonej przez organy państwa w wyniku deliktu podlegającego regulacjom procedury karnej w położeniu gorszym niż spadkobierców osoby, która doznała krzywdy, dla zrekomensowania której przewidziana jest droga procesu cywilnego. W drugim wypadku roszczenie jest bowiem – jak wskazała – dziedziczne. W przekonaniu skarżącej naruszone zostało ponadto jej prawo do wynagrodzenia szkody, jaka została wyrządzona przez niezgodne z prawem działanie organu władzy publicznej, przewidziane w art. 77 Konstytucji.

Zarządzeniem sędziego Trybunału Konstytucyjnego z 15 marca 2018 r. skarżąca została wezwana do uzupełnienia braków formalnych skargi konstytucyjnej przez doręczenie pełnomocnictwa szczególnego, udokumentowanie faktu dochowania trzymiesięcznego terminu do wniesienia skargi konstytucyjnej, dokładne określenie, które jednostki redakcyjne przepisów podanych w *petitum* skargi kwestionuje, a także wykazanie, że kwestionowane przepisy były podstawą prawną ostatecznego orzeczenia o prawach podmiotowych skarżącej, o których ochronę wnosi w skardze.

Pismem z 26 marca 2018 r. skarżąca odniosła się do wezwania.

Trybunał Konstytucyjny zważył, co następuje.

1. Zgodnie z art. 61 ust. 1 ustawy z dnia 30 listopada 2016 r. o organizacji i trybie postępowania przed Trybunałem Konstytucyjnym (Dz. U. poz. 2072, ze zm.; dalej: u.o.t.p. TK) skarga konstytucyjna podlega wstępnemu rozpoznaniu na posiedzeniu niejawnym. Służy ono wyeliminowaniu – już w początkowej fazie postępowania – spraw, które nie mogą być przedmiotem merytorycznego rozstrzygnięcia. Trybunał wydaje postanowienie o nadaniu skardze konstytucyjnej dalszego biegu, gdy spełnia ona wymagania przewidziane w ustawie oraz nie zachodzą okoliczności, o których mowa w art. 61 ust. 4 pkt 3 u.o.t.p. TK.

2. Zgodnie z art. 79 ust. 1 Konstytucji oraz art. 77 ust. 1 u.o.t.p. TK skarga konstytucyjna może być wniesiona w sytuacji, gdy sąd lub organ administracji orzekł ostatecznie o wolnościach, prawach lub obowiązkach skarżącego na podstawie aktu normatywnego, któremu w skardze zarzuca się niekonstytucyjność.

Trybunał przypomina, że konstytucyjne pojęcie orzeczenia o wolnościach, prawach lub obowiązkach jednostki odnosi się do rozstrzygnięć, które „nakładają, zmieniają lub uchylają obowiązki albo przyznają, zmieniają lub znoszą uprawnienia”. Pojęcie to obejmuje swoim zakresem również orzeczenia, które „autorytatywnie stwierdzają istnienie obowiązku lub uprawnienia, jeżeli rozstrzygnięcia te mają znaczenie dla realizacji określonych uprawnień lub obowiązków jednostki”, a także „rozstrzygnięcia polegające na odmowie wydania jednego z wymienionych wcześniej rozstrzygnięć” (wyrok TK z 10 lipca 2000 r., sygn. SK 21/99, OTK ZU nr 5/2000, poz. 144; postanowienie pełnego składu TK z 4 grudnia 2000 r., sygn. SK 10/99, OTK ZU nr 8/2000, poz. 300; postanowienie TK z 18 grudnia 2018 r., sygn. SK 25/18, OTK ZU A/2018, poz. 82).

3. Jako ostateczne orzeczenie o konstytucyjnych wolnościach i prawach skarżąca wskazała postanowienie Sądu Okręgowego w K. (dalej: Sąd Okręgowy) z 10 kwietnia 2017 r., sygn. akt [...]. W orzeczeniu tym Sąd Okręgowy umorzył postępowanie w sprawie z wniosku K.B. (brat skarżącej) o odszkodowanie i zadośćuczynienie za niesłuszne zastosowanie wobec niego środka zabezpieczającego z uwagi na śmierć wnioskodawcy.

4. Biorąc pod uwagę treść powyższego orzeczenia Trybunał Konstytucyjny stwierdza, że nie stanowi ono o prawach, wolnościach i obowiązkach skarżącej w rozumieniu art. 79 ust. 1 Konstytucji. Trybunał wskazuje ponadto, że rozstrzygnięcie, o którym mowa, nie zapadło na podstawie kwestionowanych w skardze przepisów.

Postanowienie Sądu Okręgowego z 10 kwietnia 2017 r., na które powołuje się skarżąca, zostało wydane na podstawie art. 17 § 1 pkt 5 w związku z art. 339 § 3 k.p.k. z uwagi na śmierć wnioskodawcy (brata skarżącej), skutkującą stwierdzeniem przez ten Sąd wystąpienia negatywnej przesłanki procesowej. Treść tego orzeczenia nie odnosi się do skarżącej i nie kształtuje jej sytuacji prawnej. Wbrew twierdzeniom skarżącej, jakoby wydanie postanowienia skutkowało bezprawnym i bezpodstawnym zamknięciem skarżącej drogi sądowej do dochodzenia przez nią roszczeń przysługujących jej zmarłemu bratu, stwierdzić należy, że Sąd Okręgowy nie przesądził w nim o możliwości dochodzenia przez skarżącą na podstawie art. 556 § 1 k.p.k. odszkodowania i zadośćuczynienia za niesłuszne umieszczenie jej brata w szpitalu psychiatrycznym (skarżąca nie wystąpiła do sądu z roszczeniem, o którym mowa w art. 556 § 1 k.p.k.). Ponadto, wydając postanowienie o umorzeniu postępowania w sprawie, Sąd nie badał zasadności żądania K.B. zasądzenia odszkodowania za szkodę lub zadośćuczynienia za doznaną przez niego krzywdę (art. 552 k.p.k.).

5. Na marginesie Trybunał zauważa, że istota zarzutów niekonstytucyjności kwestionowanych przepisów sprowadza się do stwierdzenia przez skarżącą braku regulacji pozytywnej, która przewidywałaby dziedziczność roszczenia o zadośćuczynienie za niesłuszne stosowanie środka zabezpieczającego w sytuacji, gdy uprawniony wystąpił przed śmiercią na drogę sądową w celu zaspokojenia tego roszczenia. Trybunał stwierdza, że takie zastrzeżenie skarżącej stanowi „postulat legislacyjny” (skarżącej chodzi w istocie o wprowadzenie do procedury karnej określonej instytucji prawnej), którego adresatem może być wyłącznie ustawodawca, a nie sąd konstytucyjny.

6. Mając na uwadze powyższe argumenty, rozpatrywanej skardze konstytucyjnej – jako niespełniającej wymogów wynikających z art. 79 ust. 1 Konstytucji i art. 53 ust. 1 pkt 1 u.o.t.p. TK – należało odmówić nadania dalszego biegu.

W tym stanie rzeczy Trybunał orzekł, jak w sentencji.

POUCZENIE

Na podstawie art. 61 ust. 5 u.o.t.p. TK skarżącej przysługuje prawo wniesienia zażalenia na powyższe postanowienie w terminie 7 dni od daty jego doręczenia.